

Sygn. akt III CZ 121/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Kowalski

w sprawie z powództwa B. spółki akcyjnej w W.
przeciwko M. spółce jawnej D. S., J. K. w G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 kwietnia 2022 r.,
zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 grudnia 2021 r., sygn. akt VII AGa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 6 grudnia 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną pozwanej spółki od wyroku tego Sądu z 13 kwietnia 2021 r. Sąd drugiej instancji wskazał, że postanowieniem z 3 listopada 2021 r. oddalono wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych. Odpis tego postanowienia wraz z wezwaniem do uiszczenia brakującej opłaty od skargi w wysokości 88 778 zł został doręczony pełnomocnikowi pozwanej 7 listopada 2021 r. Opłata od skargi nie została uiszczona, co uzasadniało odrzucenie skargi.

Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej wniosła pozwana spółka, zaskarżając to postanowienie w całości, wnosząc o jego uchylenie

i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozpoznanie niezaskarżalnego postanowienia Sądu Apelacyjnego z 3 listopada 2021 r. Skarżąca zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 775 ze zm., dalej: u.k.s.c.).

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od pozwanej spółki kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, wydane przez sąd odwoławczy, nie podlega zaskarżeniu (art. 394¹, 394² § 1 i § 1¹ k.p.c.). Dopuszczalna jest natomiast jego kontrola w ramach rozpoznawania przez Sąd Najwyższy zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej zgodnie z art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Zarzuty pozwanej spółki dotyczące postanowienia z 3 listopada 2021 r. nie są jednak zasadne. Zgodnie z art. 103 ust. 1 i 2 u.k.s.c. sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki. Podmiot ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych jest zobligowany nie tylko przytoczyć fakty, które mają przemawiać za uwzględnieniem wniosku, ale spoczywa też na nim ciężar ich wykazania. Prezentowane w tym zakresie środki dowodowe powinny być dostosowane do konkretnej osoby prawnej (jednostki organizacyjnej), przedstawiać jej sytuację z należytą starannością, z zachowaniem zasady lojalnej współpracy z sądem oraz umożliwiać kompleksową i rzetelną ocenę sytuacji majątkowej takiego podmiotu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 stycznia 2017 r., V CZ 84/16; z 19 listopada 2020 r., V CZ 64/20).

Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego, że pozwana spółka nie wykazała przesłanek z art. 103 ust. 1 i 2 u.k.s.c. uprawniających sąd do

zwolnienia skarżącej od kosztów sądowych – opłaty od skargi kasacyjnej. Prowadzenie działalności ze stratą, nawet znaczną, nie przesądza *per se* o zasadności zwolnienia od kosztów sądowych. Jest tak zwłaszcza, jeżeli przewaga kosztów nad zyskami utrzymuje się od kilku lat, a wnioskodawca konsekwentnie kontynuuje działalność (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2021 r., IV CZ 2/21). Ponadto, przy badaniu, czy osoba prawna będąca przedsiębiorcą może uiścić koszty sądowe uwzględnienia wymaga nie tylko to, czy posiada ona płynne środki finansowe, które mogą być przeznaczone na pokrycie kosztów sądowych, lecz także to, czy – spodziewając się konieczności ich poniesienia – mogła uzyskać te środki, korzystając z dostępnych źródeł finansowania. W orzecznictwie wskazano w tej mierze m.in. na możliwość zewnętrznego kredytowania działalności (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 kwietnia 2019 r., IV CZ 10/19; z 19 czerwca 2019 r., V CZ 25/19; z 28 maja 2021 r., IV CZ 2/21).

Pozwana spółka nie wykazała, że jej wspólnicy nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie jej pożyczki. Dla rozpoznawanej sprawy nie mam natomiast znaczenia, że skarżąca uzyskała częściowe zwolnienie od kosztów sądowych w innym postępowaniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że kwestia taka może mieć znaczenie, gdy dotyczy wcześniejszych niż kasacyjne etapów postępowania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 maja 2011 r., II CZ 12/11; z 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13; z 13 lutego 2015 r., II CZ 91/14, i z 10 listopada 2016 r., IV CZ 45/16). Skoro skarżąca nie podważyła skutecznie oceny Sądu Apelacyjnego co do niewykazania przesłanek zwolnienia od kosztów sądowych, to brak podstaw do zakwestionowania trafności zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu jej nieopłacenia.

Sąd Najwyższy zwraca przy tym uwagę, że do 28 kwietnia 2022 r. w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego nie została zamieszczona wzmianka o prawomocności wpisu o wykreśleniu powodowej spółki dokonanego 2 lutego 2022 r. Stąd też brak było podstaw do przyjęcia, że spółka B. S.A. wstąpiła do postępowania w miejsce dotychczasowego powoda, który istnieje do chwili uprawomocnienia się wpisu o wykreśleniu.

Z tego względu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.